

Yeni Ay

Mayıs 2018

#7

Burcu ÜNÜVAR | unuvarb@tskb.com.tr

TSKB Ekonomik Araştırmalar

Yaz Ekonomist: Gençlik ve Spor!

Her ayın ilk iş günü yayınlanan Yeni Ay raporu, bu kez not indirimi ile uğraşılan bir piyasa gününe denk geldi. Üstelik de, bu girizgah dışında raporun içerisinde not indirimine dair hiçbir şey yok. Yok! Not da görünüm de, yine yeni yeniden değişir, değişebilir. Piyasa iner, çıkar...Bu sırada kaçırmamak gereken mevzular var. Zaten Yeni Ay da tam bu sebeple var!

Mayıs ayı bizim için önemli. 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramımız...Tarihsel boyutunun kıymeti belli. Ben de konuya bir iktisatçı olarak "gençlik" ve "spor" üzerinden yaklaşmak istedim. Her ikisi de "kalkınma" perspektifinden hayati. Bakalım biz ne durumdayız?

Bir yandan da yine gündemimizde para politikası yer alacak. Bu ay Merkez Bankamızın önceden planlanmış bir Para Politikası Kurulu Toplantısı yok. Ancak ABD Merkez Bankası FED'in toplantısı var. Bir merkez bankasının adımları, finansal kuruluşlar üzerinden diğer merkez bankalarını da etkiliyor. Sadece verecekleri kararı değil, verdikleri kararın aktarım mekanizmasını da etkiliyor. O nedenle önümüzdeki dönemde daha çok konuşacağımız "**uluslararası** parasal aktarım mekanizması" üzerine de biraz yazacağım. Sonra kaldığımız yerden yine FED'i ve TCMB'yi takip etmeye devam edeceğiz.

~ 2 Mayıs, ABD Merkez Bankası FED Toplantısı

FED yol haritası ile iletişimi oldukça başarıyla yönetiyor. Piyasa Haziran için saatleri ayarladı.

~ 3 Mayıs, Nisan Ayı Enflasyon Rakamları

Para Politikası Kurulu'nun son toplantısında sıkılaştırma kararı çıktıktan sonra enflasyon verisi bir sonraki hareket için daha yakından takip edilecektir.

~ 15 Mayıs, Hazine ihaleleri

Hazine ihaleleri, hem talep hem talebin kısırlımı hem de fiyat üzerinden yatırımcıların / ekonomistlerin radarında olacak.

~ 18 Mayıs, TCMB Beklenti Anketi

Beklenti Anketi'nde metodolojik iyileştirmeler kısa vadede gündeme gelebilir. Yakın zamanda sıkılaştırma kararı alındığı hatırlandığında, beklentilerin doğru takibi artık daha önemli.

~ 19 Mayıs, Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı

Kutlu Olsun! Saygıyla anıyoruz...

~ 23 Mayıs, FED Tutanakları

FED'in 2018'de daha "şahin" olabileceği düşünülse de, tartışmanın boyutlarına tam hakim değiliz. Tutanakların satır aralarında iyileşme hızı ve enflasyon görünümü konusunda ipuçları aramaya devam edeceğiz.

~ 31 Mayıs, Finansal İstikrar Raporu

Küresel ekonomideki değişiklikler ve Türkiye ekonomisindeki ısınma endişeleri nedeniyle, TCMB'nin bu raporda sunacağı finansal perspektif her zamankinden önemli.

Yeni Ay Mayıs 2018

NEET'tik Gençler?

Geçtiğimiz Şubat'ta TSKB Ekonomik Araştırmalar Bölümü, Türkiye ekonomisi için iyileştirmeye açık alanlardan 6 tanesini ele aldığı ve çözüm önerileri de sunmaya çalıştığı bir rapor yayınladı (İlgilenenler için TSKB Theme Look-2018 internet sayfamızda erişime açıktır).

Raporda kalkınma iktisadi perspektifinden işlediğimiz temalardan bir tanesi, gençlerin istihdam piyasasındaki vaziyetiydi. Yeni Ay'ın bu Mayıs'a özel içeriğinin "Gençlik ve Spor" olması nedeniyle, ben de raporumuzun ilgili bölümünden bazı alıntılarını aktarmak istiyorum.

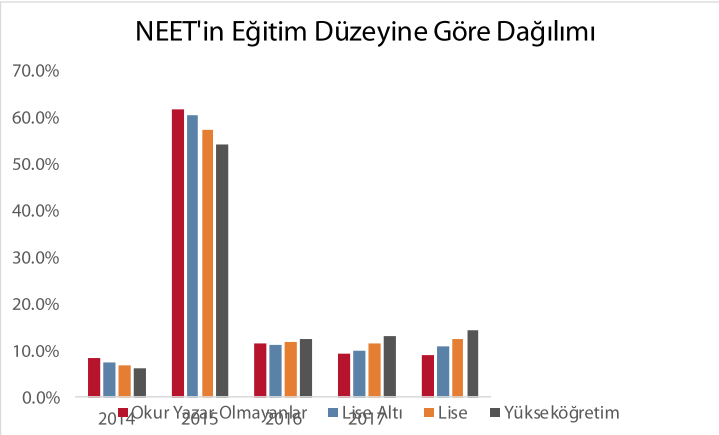
Önce, çok popüler olan NEET ile başlayayım: Eğitimde, işte, stajda olmayan genç nüfus (**N**either in **E**ducation, **E**mployment, **T**raining). Sonra da "NEET'tik gençler?" diye sorayım.

- ~ 15-29 yaş arası nüfusta Türkiye'de eğitimde, işte, stajda olmayan genç nüfus oranı %28,2
- ~ OECD ortalaması ise %13,9
- ~ Türkiye'de işgücünü kadın-erkek olarak ayırdığımızda, 15-29 yaş arası kadınlarda eğitimde, işte, stajda olmayan genç nüfus oranı %41,5...şampiyon
- ~ 20-24 yaş arası kadınlarda, eğitimde, işte, stajda olmayan genç nüfus oranı daha da yüksek: %47,3...yine şampiyon
- ~ 15-29 yaş arası erkeklerde oran %15,2

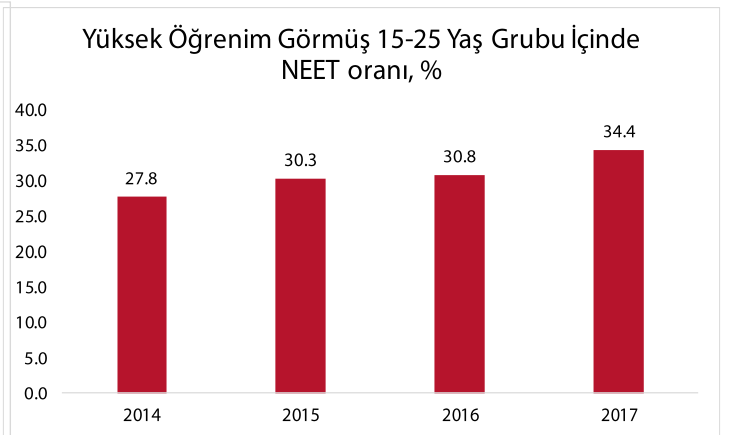
Bu yaş aralığını değiştirmek de mümkün. 15-19 yaş grubuna bakarsak, Costa Rica en kötü ülke (%19), ardından Türkiye (%18,4) geliyor (OECD ortalaması:%6). 20-24 yaş arası gençlerde Türkiye %32,9 ile yine en sonda yer alıyor (OECD ortalaması: %16,2).

NEET konusunu, "geniş tanımlı bir genç nüfus işsizlik oranı" genel çerçevesinde incelemek eksik kalacaktır. Malumunuz klasik istihdam yaklaşımlarının ilk akla getirdiği iş çevrimi ve büyüme konularıdır. Oysa NEET'in içine dahil edilen "eğitim" ve "staj" kısıtları, konunun büyümeden daha öteye bir vurgu yaptığını gösteriyor, göstermeli. Diğer bir deyişle hadise; sanayi üretimini 1-2 puan arttırmanın ötesinde bir yerlere temas ediyor. Nereye mi? Eğitime ve planlı büyüme-kalkınma modellerine...

NEET içerisinde yükseköğrenimlerinin payı artıyor. 2014'te %9 olan bu oran 2017'de %14'e yükselmiş. Benzer şekilde meslek liseleri / teknik lise mezunlarının da NEET içindeki payı 3,8 yüzde puan artmış. Düşüş ise lise altı eğitimde görülüyor. İş yarattığımız grubun eğitimin seviyesi, büyüme modelimizin içeriğini sorgulamamızı gerekli kılıyor. Yüksek öğrenim alan gençler içinde NEET'in payının artması da, eğitim kalitesini gündeme getiriyor. Tespit net, konu önemli!

Kaynak: TÜİK, TSKB Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Kaynak: TÜİK, TSKB Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Yeni Ay
Mayıs 2018

Ateş, Tekerlek ve Merkez Bankası

İktisat tarihi içerisinde merkez bankalarının kuruluş hikayelerinin çok ilginç ve önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Tabii ki bu yargımda tarafsızım!?! ama bana inanmıyorsanız size ABD'li mizahçı Will Rogers'ın bir sözünü emsal gösterebilirim: Tarihte üç önemli icat vardır: ateş, tekerlek ve merkez bankası. (Bence konu kapanmıştır!)

Tarihinin 17. yüzyıla dayandığı kabul edilen ve genelde bir kriz sonrası "kurtarıcı" arayışıyla kurulan merkez bankalarının geçmişine hakimiz de, geleceğini merak ediyoruz. Benim öğrenciliğimde (sene önemli değil), "Dünya Merkez Bankası" konusu pek gündemdeydi ama açıkçası ve iyi ki itibar görmemişti.

2008 sonrasında merkez bankalarının kendi içlerinde ayrışmalarının keskinleştiğine tanık olduk. Bu kez gündemimiz "büyükler-küçükler" ayrımına kaydı ve büyükler hareket ettiğinde küçüklere ne olacağını merak etmeye başladık. Aslında sorduğumuz büyükler hareket ettiğinde, diğer ülkelerdeki parasal aktarım mekanizmalarının nasıl etkileneceği idi. Konu hakkında epey çalışma var. Küçük bir Google-akademik araması pek çok makale çıkartacaktır.

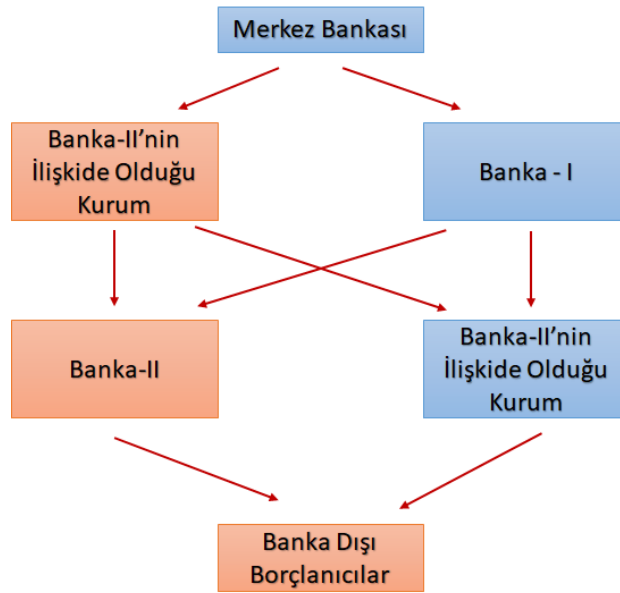
Ben de burada yakın zamanda yazılanlardan bir tanesine değinmek istiyorum. Buch, Bussiere, Goldberg, Hills (Mart, 2018) New York FED için bir makale hazırladılar (bağlantı son sayfada). Bu makalede parasal aktarım için "içe doğru" ve "dışa doğru" ayrımı öne çıkıyor (inward and outward monetary transmission mechanism).

Ülke dışındaki para politikası gelişmeleri yurtiçi bankaların borç verme faaliyetlerini etkileyebildiği gibi (inward monetary transmission), yurtiçi para politikası gelişmeleri de yurtiçi bankaların ilişkide olduğu yurtdışı bankaların borç verme faaliyetlerini etkileyebilir. Yani hem FED'ten hem TCMB'den etkileniyoruz.

Ancak buradaki aktarım çoklukla düşünöldüğu gibi sadece portföy hareketleri üzerinden olmuyor. Bankacılık kanalının hem yurtiçi hem de yurtdışı para politikası gelişmelerinin yoğun olduğu bu dönemde daha dikkatli incelenmesi, para politikası hareketlerinin sonuçlarının da daha verimli olmasını sağlayacaktır.

İçeriye Aktarım: (Inward Transmission)

- ~ Yurtdışı kaynaklı bir para politikası şoku
- ~ O ülkedeki bankalara ve onların yurtdışında bağlantılı oldukları kurumlara (özellikle bankalar) aktarılır
- ~ Bu aktarım da nihai olarak yurtiçinde finansal olmayan borçlanıcıları hem sermaye hareketleri hem de bankacılık kanalı ilişkisi üzerinden etkiler

Dışarıya Aktarım: (Outward Transmission)

- ~ Yurtiçi kaynaklı bir para politikası şoku
- ~ Yurtiçindeki bankalar ve onlarla ilişkideki ya da yerleşik yurtdışı bankalara aktarılır
- ~ Bu aktarım da nihai olarak yurtdışındaki banka dışı borçlanıcıları etkiler

Hafif Gündem

Sağlam Kafa ve Sağlam Ekonomi, Sağlam Vücutta Bulunur!

19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı kutlayacağımız bu ayda, Yeni Ayı "gençlik" ve "spor" temalarına ayırmak istedim. Çünkü "gençlik" ve "spor" için birlikte yapılan bir vurgunun kalkınma perspektifinden son derece önemli olduğuna inanıyorum.

Birleşmiş Milletler'in (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) malumunuz. 2030 vizyonu içerisinde ön plana çıkan bu 17 hedef ile kalkınma literatürünün eşitliğe ve refaha giden yolda "kimseyi geride bırakmama" kararlılığı vurgulanıyor. Bu çerçevede "spor" da BM'nin SKH'lere ulaşmak için önemli bulunduğu alanlardan bir tanesi. BM'ye göre, sporun özellikle 4 SKH'ye katkısı büyük:

SKH-3: Sağlıklı Bireyler

SKH-4: Nitelikli Eğitim

SKH-5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

SKH-11: Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları

Peki sizce bizim Türkiye'de sporla aramız nasıl?

TÜİK tarafından gerçekleştirilen Zaman Kullanım Anketi'ne göre (2014-2015, 10+ yaş), aktivitelerin 24 saatlik dağılımı içerisinde spora ayrılan süre (spor ve doğa sporları) 11 dakika. Kadınlar için bu süre 6 dakika iken erkeklerde 16 dakikaya çıkıyor. Uykuya 8 saat 48 dakika, eğitime 46 dakika, TV izleme, radyo ve müzik dinlemeye de 2 saat 20 dk ayrılıyor. Aynı ankette hafta içi yeterli zamanı olmayanların hafta sonu en çok ne yapmak istediğine baktığımızda spor diyenlerin oranının %4,9 olduğu görülüyor.

Buradan yola çıkıp "spor kültürümüz gelişmemiş" gibi bence kolaycı bir sonuca varmak yanlış olacaktır. Çalışma saatlerinin ve gün içerisinde trafikte geçirilen sürenin uzunluğu, şehirlerimizin araba dominant gelişmesinin dışarıda spor yapma olanağını her geçen gün sınırlaması, kadınların orantısız olarak ev işlerine zaman ayırmak zorunda kalması gibi pek çok etken burada devreye giriyor. Üşenmeyip spor yapmaya başlayana kadar kalkınma iktisatçılarının el atması gereken epey bir nokta var yani.

24 Saatin Faaliyetlere Göre Dağılımı, 2014-2015, 10+ Yaş

Kaynak: TÜİK, TSKB Ekonomik Araştırmalar Bölümü (1) İş arama faaliyetleri de istihdam içerisinde

Aman bu söylediklerim spora başlamak için mazeret olmasın. Tam tersine gençlerimizi spora yönlendirmekte ısrar etmemiz gerektiğini bize hatırlatmalı.

Şehirlemizi dışarıda spor yapmaya uygun hale getirmeli, ev işi, yaşlı-çocuk bakımında kadın-erkek arası adil bir zaman dağılımı yapılmalı, kamu hizmeti uyumlaştırılmalı, çalışma saatleri değerlendirilmeli... Bunları ben değil, BM söylüyor. Sağlıklı bireyler, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir yaşam alanları için... O zaman bir kez daha: Yaşasın 19 Mayıs, yaşasın "Gençlik" ve "Spor"!

Kaynaklar:

- ~ TSKB Theme Look 2018, Theme-II: Participation of Young People in the Labour Force, Urhan, Cihan, Şubat 2018, TSKB Ekonomik Araştırmalar
- ~ Buch, C. M., Bussiere, M., Goldberg, L., & Hills, R. (2018). *The international transmission of monetary policy* (No. w24454). National Bureau of Economic Research
- ~ Enhancing the Contribution of Sport to the Sustainable Development Goals: <https://unchronicle.un.org/article/role-sport-achieving-sustainable-development-goals>

TSKB

Ekonomik Araştırmalar M¼d¼rl¼g¼

arastirma@tskb.com.tr

Meclisi Mebusan Cad. No 81

Fındıklı İstanbul 34427, T¼rkiye

tel: (90) 212 334 50 50 faks: (90) 212 334 52 34

2018 T¼rkiye Sınai Kalkınma Bankası A.ř. her hakkı mahfuzdur.

Bu dok¼man T¼rkiye Sınai Kalkınma Bankası A.ř.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma y¼nelik olarak ve bilgi i¼in hazırlanmıştır. Bu dok¼mana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan ¼ng¼r¼len bir husus değildir. Belirtilen g¼r¼řler sadece bizim g¼ncel g¼r¼řlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak g¼ncelleřtirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

T¼rkiye Sınai Kalkınma Bankası A.ř. ve/veya bağlı kuruluşları veya ¼alıřanları, burada belirtilen senetleri ihra¼ edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler ¼zerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihra¼ eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya y¼klenim taahh¼d¼nde bulunmuş olabilir.

T¼rkiye Sınai Kalkınma Bankası A.ř. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket i¼in yatırım bankacılığı da dahil olmak ¼zere ¼nemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak, yatırımcıların menfaatlerine ters d¼řebilir. D¼viz kurlarındaki herhangi bir değişmenin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir ¼zerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Ge¼miřteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma g¼sterebilir.

Bu rapor kamuya a¼ık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hi¼bir beyan yapılmamıştır. Bu rapor s¼z konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması i¼in bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına y¼nelik bir teklif i¼in de bir istek veya zorlama değildir. T¼rkiye Sınai Kalkınma Bankası A.ř. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler i¼in yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel se¼imine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ¼t¼r¼ T¼rkiye Sınai Kalkınma Bankası A.ř. hi¼ bir sorumluluk kabul etmez.

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti, yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye ¼zel sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonu¼lar doğurmayabilir.

